

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן

מליובאוויטש

שמיני

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כב

(תרגום חפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושבעים לבריאה
שישים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

לעילוי נשמת

ר' נוריא-ל ב"ר אשר ע"ה חביביאן
נפטר אור ליום ב' דחג הפסח - ט"ז ניסן, ה'תש"ע
ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י בנו

הרה"ת ר' אשר וזוגתו מרת אסתר
ומשפחתם שיחיו חביביאן

*

לעילוי נשמת

ר' ישראל דוד ב"ר לייב ע"ה ציקמאן
נפטר ביום י"ד אלול ה'תשמ"ה

וזוגתו מרת רחל בת ר' פינחס ע"ה ציקמאן
נפטרה ביום כ"א טבת ה'תשס"א

ר' יצחק אהרן ב"ר וואלף ע"ה ספיוואק
נפטר ביום כ"ו ניסן ה'תשמ"ט

וזוגתו מרת חנה בת ר' דוד הכהן ע"ה ספיוואק
נפטרה ביום ח"י מ"ח ה'תשס"ד

ר' שמואל מאיר ב"ר ישראל דוד ע"ה ציקמאן
נפטר ביום י"א תשרי ה'תשס"ב

וזוגתו מרת דינה רייזעל בת ר' יצחק אהרן ע"ה ציקמאן
נפטרה ביום כ"ה שבט ה'תשמ"ה

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י נכדם ובנם

הרה"ת ר' אהרן וואלף וזוגתו מרת פולינה
ומשפחתם שיחיו ציקמאן

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

א. סמיכות המשניות בסיום הש"ס

המסכת האחרונה של ששה סדרי משנה¹ – מסכת עוקצין² – עוסקת בפרטי ההלכות של טומאת אוכלין וטומאת משקין, המופיעים בפרשתנו³. ההלכה האחרונה⁴ של המסכת היא: „חלות דבש מאימתי מיטמאות משום משקה, בית שמאי אומרים משיהרהר⁵, (ולפי גירסא אחרת⁶: משיחרחר) בית הלל אומרים משירסק“. בית שמאי סוברים שמיד כאשר האדם מהרהר במחשבתו⁷, „לרדות הדבש“ חל עליו דין משקה ונטמא בטומאת משקין. ואילו לפי בית הלל הוא נטמא משום משקה רק „משירסק“, שאז הוא הופך למשקה ממש⁸. לאחר מכן, במשנה הבאה – האחרונה בששה סדרי משנה⁹ – נאמר: „אמר רבי יהושע בן לוי: עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק שלש מאות ועשרה עולמות שנאמר¹⁰ להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא. אמר רבי שמעון בן חלפתא לא מצא הקדוש-ברוך-הוא כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום שנאמר¹¹ ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום“.

(* וסיום סדר טהרות וכל הש"ס משנה (ראה הערה הבאה).

- וראה בארוכה שה"ש תשמ"ח ח"ב ע' 645 ואילך.
- (1) לפי הסדר הרגיל בששה סדרי משנה זמ"ן נק"ט. וראה הנסמן בלקו"ש ח"א ע' 56 הערה 13. ועוד.
- (2) כ"ה בדפוס משניות וש"ס שלפנינו. וכ"כ בפירוש – הרמב"ם בהקדמתו לפיה"מ. המאירי בפתיחתו. ועוד. – לדעת הר"ש (ריש מס' טהרות) מס' טהרות באה לאחר מס' עוקצין, „אמנם רובם ככולם המחברים והמפרשים אינם מודים בזה להר"ש“ (סמיכות חכמים בהקדמה (ע, סע"ג)).
- (3) יא, לד.
- (4) פ"ג מי"א.
- (5) גירסת י"א בפירוש רב האי גאון, ר"ש, רא"ש, הערוך (מע' חחרח), רע"ב. ועוד.
- (6) עיקר הגירסא במקומות שבהערה הקודמת. פיה"מ להרמב"ם. ועוד. וכ"ה בגדפס.
- (7) כ"ה במקומות שבהערה 5. ובתפא"י כאן שצ"ל דיבור. וראה משנה אחרונה. ואכ"מ.
- (8) ראה פיה"מ ופי' הרא"ש. וראה משנה אחרונה.
- (9) בחלופי גרסאות למשניות דמשנה זו, „ליתא בכי"מ“.
- (10) וראה מלאכת שלמה כאן (משנה יא).
- (11) משלי ח, כא.
- (12) תהלים כט, יא.

יש להבין: מהו הקשר שבין המשנה האחרונה – מאמרי רבי יהושע בן לוי ורבי שמעון בן חלפתא – לבין המשנה שלפני כן – המחלוקת בין בית שמאי לבין בית הלל אודות חלות הדבש?

הרמב"ם¹² ומפרשים נוספים¹³ מבארים: „לפי שהשלים כל דיני ההלכה .. חתם הדברים בגמול“. כלומר, המשנה אכן אינה המשך לתוכן של המשנה הקודמת, אלא זהו סיום של כל ששה סדרי משנה¹⁴, כדי „להודיע בחתימת המשנה מתן שכרן של צדיקים שלומדים ומקיימים כל מה שכתוב במשנה“¹⁵.

אך כפי שמוצאים במספר מקומות¹⁶ בגמרא שמבארים את טעם סמיכות המשניות אף כאשר הן כתובות, בזו אחר זו, במסכתות נפרדות, ועל-אחת-כמה-וכמה שתי משניות המופיעות באותו פרק¹⁷ – יש, לכאורה, מקום לחפש ולבאר גם את הקשר שבין שתי המשניות אלו (אם כי טעמו של הרמב"ם בתקפו עומד – אך על-כל פנים כדי „להמתיק“ את הענין וכו').

ויש לומר, שלתוכנה של המשנה הסמוכה לסיום המשניות – בענין שכר המצוות, העוסקת במחלוקת שבין בית שמאי לבין בית הלל לגבי חלות דבש, יש קשר לענין שכר מצוות שבו עוסקים בסיום המשניות¹⁸.

(12) בפיה"מ כאן.

(13) רא"ש* רע"ב.

(14) ולהעיר שמצינו עד"ז בנוגע לתחלת הש"ס – מס' ברכות – שאינה שייכת כ"כ לסדר זרעים כ"א היא הקדמה לכללות שאת סדרי משנה (ראה פסקי הרא"ה ריש ברכות (הובא ג"כ בהגהה בהקדמת פיה"מ להרמב"ם ובמלאכת שלמה ריש ברכות). וראה גם המאירי בפתיחתו (קריב לסופה) ובהקדמתו למס' ברכות).

(15) לשון הרע"ב.

(16) ראה ריש מס' תענית; סוטה; מכות ועוד.

(17) דבאותה מסכת לכו"ע יש סדר למשנה (ב"ק קב, סע"א), ומכש"כ באותו פרק.

(18) ראה גם חשק שלמה לסוף עוקצין.

(* אבל צ"ע אם פי' משנה זו הוא להרא"ש – ראה מלאכת שלמה (שבהערה 9) דהרא"ש סיים פי' המשנה בבבא דחלות דבש. ואולי הוא הוסיף המדפיסים מפיה"מ להרמב"ם (בשנינו לשון, או נוסחא אחרת). ובמלאכת שלמה (משנה יב) העתיק בשם הרמב"ם כלשון הרא"ש).

ובהדגשה יתירה – מצד זה שמיד בתחלת חודש אייר, בב' אייר, חל יום ההולדת של כ"ק אדמו"ר מהר"ש, וידוע הוראתו ונתינת כח שלו בענין „מלכתחילה אריבער“¹ – שהוא דור הששי (מהבעש"ט), חזקה בכפליים, ומה מגיעים לדור השביעי, דור השמיני, עד דורנו זה – דור התשיעי (ג' פעמים ג' חזקה), שנעשה הכנה קרובה – בלי הפסק כלל – לעשירי יהי' קרש בגאולה האמיתית והשלמה.

ובכל זה מקבל כאו"א תוספת כח מאתפשוטותא דמשנה² שבדורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ובפרט שקראנו היום בבית הכנסת שלו...ומבית תפילה זה נמשך הכח גם מחוץ לבית זה, עד בכל העולם כולו, גם כפינה נידחת (בגשמיות וברוחניות) בעולם, עד שנעשה „ביתי בית תפילה יקרא לכל העמים“, ביחד עם „מקבץ נדחי ישראל עוד אקבץ עליו לנקבציו“³.

– וכפי שמתקיים מעין זה בזמנים אלו (שנת ניסים ושנת אראנו נפלאות) – הענין ד"מקבץ נדחי ישראל" ממדינה ההיא בלי הגבלות (לא כפי שהי' קודם שבכדי לצאת משם היו צריכים ליחוס מיוחד ודרישה מיוחדת), והם מגיעים לארץ ישראל, גם בלי הגבלות (לא כפי שהי' בזמן לפנינו, כידוע ומפורסם), שזהו מהגילויים שלמעלה ממדידה והגבלה הבאים עוד בסוף זמן הגלות.

ובפשטות:

כל יהודי, אנשים נשים ואפילו טף, יש לו אחריות להוסיף בעבודתו להביא את משיח צדקנו בפועל ממש!

ומזה מובן, שאין מקום כלל אשר במקום לפעול בעצמם יסמכו על אחרים או יטילו את העבודה על אחרים, אלא שזו היא העבודה דכל אחד ואחת, כאו"א צריך לעשות בעצמו את העבודה „לשמש את קוני“ (שבשבילה „אני נבראתי“⁴), ובודאי שיש לו הכוחות ע"ז (כיון ש"איני מבקש כו' אלא לפי כחך" כנ"ל).

במה מתבטאת עבודה זו – הרי זה ג"כ בפשטות: בהוספה בתורה ובמצוות, בלימוד התורה – נגלה תורה ופנימיות התורה, ובקיום המצוות בהידור...וכל זה – מתוך הצפי' והתשוקה וכו' חזקה להגאולה¹⁰ – „אחכה לו בכל יום שיבוא“¹¹, כפי שאומרים בכל יום בתפלה: „ותחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים“, (ובימי החול) – „את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח“. וכמדובר כמ"פ.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית! האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind> יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

קוני"8 (צוליב וועלכע „אני נבראתי"8), און ס'איז זיכער אז ער האָט אויף דעם כחות (וואָרום „איני מבקש כו' אלא לפי כחן" כנ"ל).

און אין וואָס באַשטייט די עבודה – איז דאָס אויך בפשטות: אין מוסיף זיין בתורה ובמצוות, אין לימוד התורה – נגלה דתורה און פנימיות התורה, און אין קיום המצוות בהידור . . . וכל זה – מתוך הצפי' והתשוקה וכו' חזקה צו דער גאולה"י – „אחכה לו בכל יום שיבוא"י, ווי מ'זאָגט עס בכל יום בתפלה: „ותחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים", און (בימי החול) – „את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח". וכמדובר כמ"פ.

(משיחות ש"פ שמיני, מבה"ח וער"ח אייר תנש"א)

(8) משנה וברייתא סוף קידושין.

(9) במדב"ר פ"ב, ג.

(10) בל' חז"ל – „צפית לישועה" (שבת לא, סע"א). וראה רמב"ם הל' מלכים רפ"א: „כל מי שאינו מאמין בו (במלך המשיח), או מי שאינו מחכה לביאתו כו'". וראה לקר"ש חלק ל' ע' 3-182. וש"נ.

(11) נוסח „אני מאמין". וראה לקר"ש חכ"ג ע' 394.

כללות החידוש דשנה זו – שבני נתנו לה את הסימן והשם "הי' תהא שנת גפלאות אראנו" – שנה שמצטיינת בזה שהיא "שמינה" ומליאה בניסים ונפלאות שהקב"ה עושה לעיני כולם, (גם) כהכנה לניסים ונפלאות של הגאולה האמיתית והשלימה שבאה תיכף ומיד ממש, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"1 – כמדובר וכמודגש פעמים רבות במשך השנה.

* * *

שבת זו היא גם הספירה ד"מלכות שבגבורה", גילוי מלכא משיחא מתוך גבורת הגלות, ושבת פ' שמיני... שקשורה במיוחד עם משיח צדקנו – ה"כנור של ימות המשיח" הוא מ"שמונה נימין"2... עד שזה מביא מיד את הענין דתשיעי ודעשירי יה' קדש – השלימות דעשרה בגאולה האמיתית והשלימה ("עלי עשור"3), "כנור של עשרה נימין"2 (שלמעלה מכניור של שמונה נימין).

ב. הבטחת שכר בסיום המשנה:

תחילה יש להקדים ולבאר את דברי המפרשים הנ"ל, שסיום ששה סדרי משנה במאמרים אלו הוא כדי להודיע אודות מתן שכרן של צדיקים. שהרי, לכאורה, אין מובן: מדובר על צדיקים, אשר כבר נמצאים ב"סיום" ששה סדרי משנה – שלימות בלימוד התורה – כל התורה שבעל-פה וכפי שצדיק לומד זאת. ואם כך, לכאורה, מובן שהם כבר נמצאים בדרגה של עבודת ה' לפי ציווי המשנה כבר בסדר נזיקין – „משמשי את הרב שלא על מנת לקבל פרס"19 – לא לצורך שכר, אלא לשמה.

זאת, ועוד: בפסוק המצוטט במשנה עצמה נאמר „להנחיל אוהבי יש" – מדובר כאן אודות העובדים את ה' מאהבה, כלומר, כפי שמבאר הרמב"ם בהרחבה20 – שהם עובדים את ה' לשמה, לא למען שכר, אלא „עושה את האמת מפני שהוא אמת"21.

אמנם ל„עושה האמת מפני שהוא אמת" מובטח, כדברי הרמב"ם שם21, ש„סוף הטובה לבא בגללה", אך לא זוהי השלימות שאליה הוא שואף להגיע בעבודתו הרוחנית, אצל העובד את ה' מאהבה, הענין של „סוף הטובה לבא בגללה" הוא טפל וצדדי בלבד, והעיקר בעיניו הוא זכותו לעבוד את ה' לשמה –

וכיון שהתכלית בעבודת התורה והמצוות הוא לשמה ולא כדי לקבל שכר – כיצד מתאים שבסיום כל ששה סדרי משנה, במצב של שלימות נעלית בעבודת ה', עוסק הסיום בהבטחת גמול ושכר על עבודת התורה והמצוות, ש"י עולמות וכדומה22, ולא בענין ש„נפשו קשורה באהבת השם"23!?

(19) אבות פ"א מ"ג.

(20) הל' תשובה פ"ה ה"ב ואילך. פיה"מ סנהדרין חלק בהקדמה.

(21) לשון הרמב"ם הל' תשובה שם.

(22) לשון הרמב"ם שם ה"ג.

(23) להעיר גם מלקו"ש [המתורגם] ח"כ ע' 50; „הדרן" למס' אבות ס"ג ואילך (ס' ביאורים לפרקי אבות (קה"ת) בסופו).

בלקו"ש שם (ע' 57 ואילך) נת' שאצל עובד מאהבה גם הענין דשכר מצות הוא חלק מענין המצוה גופא (שלכן הבטיח הקב"ה לאברהם – אוהבי. ראה רמב"ם שם – (לך טו, א), „שכר הרבה מאד"), ע"ש. אבל מובן, שאי"ז בערך לעצם המצוה עצמה, ולא הו"ל לסיים המשינות בענין טפל.

הכרחי, אפוא, לומר, שהמשמעות של „להנחיל..." ש"י עולמות" איננה כשכר מצוות במשמעות הרגילה24 – תשלום של עולמות עבור עבודת ה', אלא שזוהי שלימות נעלית יותר בעבודה עצמה – התעלות שאליה מגיע העובד מאהבה על ידי עבודתו25.

ג. הקשר בין המשניות: שלימות בעבודת ה'

וזהו הקשר שבין משנה זו לבין המשנה שלפניה העוסקת במחלוקת בין בית שמאי לבין בית הלל לגבי חלות דבש:

ההסבר בדרך הרמז לכך שההלכות האחרונות במשנה – שהכל הולך אחר החיתום26 – עוסקת ב„דבורים" וב„דבש", הוא משום ש„דבורים" רומזות, כדברי חז"ל27, על שלימות העבודה, עבודה לשמה (כדלהלן בסעיף ז'), שעבודה זו היא הכנה ל„עתידי הקב"ה להנחיל לכל צדיק...". – השלימות שאליה מגיעים על ידי עבודה כעבודת הדבורים.

והדעות השונות במחלוקת של בית שמאי ובית הלל לגבי חלות הדבש

– שהן כרוכות, כאמור מספר פעמים28, בהבדל הכללי שבין שיתותיהם, אם „אזלינן בתר בכח" או „אזלינן בתר בפועל": לדעת בית שמאי „אזלינן בתר בכח", ולכן חל על חלות הדבש דין משקה מיד („משיחרר" או אף) „משיחרר", כי בכח זהו כבר משקה, למרות שבפועל עדיין הוא רחוק מכך. ואילו לדעת בית הלל „אזלינן בתר בפועל", ולכן אין חל עליו דין משקה עד שיהפך למשקה בפועל – „משירסק" –

מביאות השלכות שונות לגבי מטרת בריאת האדם עלי ארץ בכלל, אשר „נבראתי לשמש את קוני"29 (כדלהלן בסעיף ח ואילך), ובמילא יש לכך השלכה גם על שלימות האדם על ידי

(24) ועפ"ז לשון „גמול", „שכר" שבמפרשים הנ"ל הוא שם המושאל.

(25) ראה גם משנה אחרונה כאן: והשכר הזה הוא ידיעת האלקות כו'.

(26) ברכות יב, א.

(27) דב"ד פ"א, ו.

(28) לקו"ש ח"א [המתורגם] ע' 134. ח"ז [המתורגם] ע' 74.

(29) ח"ז [המתורגם] ע' 119. ועוד.

(29) קידושין בסופה.

עבודתו. ולכן דוקא לאחר מחלוקת זו בין בית-שמיאל לבין בית-הלל מובן טוב יותר סיום המשניות, "עתיד הקדוש-ברוך-הוא להנחיל...".

ד. "להנחיל" – ירושה ולא שכר

הניסוח במשנה, שהוא ניסוח קצר³⁰ ומדויק לחלוטין, הוא: "עתיד הקב"ה להנחיל... ש"י עולמות". ולכאורה, כיצד מתאים להשתמש כאן בביטוי "להנחיל", שמבטא ירושה³¹? והרי ירושה איננה תלויה בעבודת היורש, ובעצם היוולדו³² בקרבה משפחתית של יורש, הוא יורש במילא. ואם כך, כאשר מדובר על מתן שכרן של צדיקים, צריך היה להיאמר "עתיד הקב"ה ליתן", או ביטוי דומה לכך?

התמיהה אף גדולה יותר: אותו מאמר מובא במסכת סנהדרין³³, ושם אכן נאמר "עתיד הקב"ה ליתן לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות".

ויש לומר, שההסבר לכך הוא, שדוקא היא הנותנת³⁴: המאמר במסכת סנהדרין, שנאמר על ידי האמורא רבא בר מרי, עוסק בשכר המצוות, ולכן הוא אומר "עתיד הקדוש-ברוך-הוא ליתן".

אך במשנה זו, המופיעה כסיום המשניות, אין מדובר אודות שכר המצוות בפשטות, אלא אודות השלימות שאליה מגיע הצדיק על ידי עבודתו מאהבה. ולכן מדייק רבי יהושע בן לוי³⁵ ואומר "עתיד הקדוש-ברוך-הוא להנחיל" – כי שלימות זו היא בדומה לענין הירושה.

ה. יורש ומוריש – מציאות אחת

ידוע הסברו של הגאון הרוג'ז'ובי³⁶ לגבי

(30) הקדמת הרמב"ם בפיה"מ ד"ה אחרי כן ראה להסתפק.

(31) כדיוק התוי"ט (ועוד) כאן. וראה שו"ת נוב" מהד"ת חז"י סקס"א (בת' הקושיא שבהערה 34).

(32) או ע"י נישואין (ראה כתובות פג, א ואילך. ב"ב קת, א, קיא, ב).

(33) ק, סע"א. וראה הערה הבאה.

(34) ע"פ המבואר בפנים מתורצת קושיית המפרשים – מה מוסיף המאמר (בשם אמורא) דסנהדרין שם על המפורש במשנה.

(35) ראה רמב"ם בסוף הקדמתו לפיה"מ (פ"ב) שהי' תנא, וראה תוי"ט, מלאכת שלמה ועוד כאן.

(36) שו"ת צפע"ג דיונינסק ח"א סק"ח. וראש ח"ב סק"ח. ועוד.

"ירושה", שהיורש איננו מציאות נפרדת המקבלת את הנכסים מן המוריש, אלא, כנאמר³⁷, "תחת אבותיך יהיו בניך" – היורש הוא במקום המוריש, והם מציאות אחת – "עצם האב", בלשונו של הרוג'ז'ובי.

וכך גם לגבי היהודי: השלימות הנוצרת כאשר יהודי לומד תורה ומקיים מצוות היא שישראל, אורייתא וקודשא-ברוך-הוא כולא חד – "ג' מתקשראן דא בדא: קודשא-ברוך-הוא אורייתא וישראל"³⁸. וכך גם³⁹ באמצעות קיום המצוות, מלשון צוותא וחיבור – היהודי נעשה למציאות אחת עם נותן התורה ומצווה המצוות, עם הקדוש-ברוך-הוא בעצמו.

וזהו המשמעות של "להנחיל אוהבי יש": הרמב"ם⁴⁰ מבאר שהביטוי "יש" מצביע על "מציאות התמידית אשר אין לה תכלית"⁴¹, והכוונה של "להנחיל אוהבי יש" היא: "לאוהבי אנחיל את היש המוחלט", כי "כל הנפש שתזכה לחיי העולם הבא לא תכלה לעולם".

כיצד יכול נברא, מוגבל, "לקבל" את ה"יש המוחלט" – "מציאות התמידית" – שהיא נצחית ואינה מוגבלת? על כך מבארת התורה ומדגישה "להנחיל אוהבי יש": בני ישראל אינם מקבלים זאת באופן של מקבל מנותן – קבלה ממציות אחרת, אלא הם נוחלים, כיוורש שהוא מציאות אחת עם המוריש: ישראל הם "בנים" לקדוש-ברוך-הוא⁴², ולכן, כאשר יהודי לומד תורה ומקיים מצוות מתגלה מציאות אחת עם ה"יש המוחלט" האמיתי⁴³, "מציאות התמידית" – "אותי אתם לוקחים"⁴⁴.

(37) תהלים מה, יז. וראה ב"ב קנט, א.

(38) חז"ג עג, א.

(39) אף שחילוק ביניהן גופא ראה תניא פכ"ג. ועוד.

(40) בפיה"מ כאן. ועד"ז ברא"ש (וראה לעיל שוה"ג להערה 13).

(41) כ"ה הלשון בהעתקת קאפח. ובפיה"מ לפנינו הוא בשינוי לשון.

(42) שמו"ד, כב. ראה יד, א. אבות פ"ג מ"ד. ובכ"מ.

(43) ראה גם מאמרי אדה"א בראשית ע' נה (וש"ג) סד"ה אריב"ל (סה"מ קונטרסים ח"ב תג, א) וסה"מ ה"ש"ת (ע' 49) דלהנחיל אוהבי יש הו"ע יש האמיתי.

(44) שמו"ד פל"ג, ו (וראה שם, א). ויק"ד פל, יג. ועוד.

ע"פ המבואר בפנים יובן ג"כ מה שמביא התנא בהמשך למאמרו של ריב"ל את מאמרו ר' שמעון בן חלפתא, לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום שנאמר

התשיעי (ג' פעמים ג' חזקה), וואָס ווערט די הכנה קרובה – בלי הפסק כלל – צו עשירי יהי' קדש בגאולה האמיתית והשלימה.

ובכל זה באקומט יעדערער נאָכמער כח פון אתפשטותא דמשה שבדורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ובפרט אַז מ'האָט היינט געלייענט אין בית הכנסת שלו . . . און פון דעם בית תפלה ווערט נמשך דער כח אויך מחוץ לבית זה, ביז בכל העולם כולו, אויך אין אַ פינה נדחת (בגשמיות וברוחניות) בעולם, ביז אַז עס ווערט "ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים", צוזאמען מיט "מקבץ נדחי ישראל עוד אקבץ עליו לנקבציו",

– ווי עס ווערט נתקיים מעין זה בזמנים אלו (שנת נסים ושנת אראנו נפלאות) – דער "מקבץ נדחי ישראל" פון מדינה ההיא בלי הגבלות (ניט ווי ס'איז געווען פריער אַז בכדי אַרויסגיין פון דאָרטן האָט מען געדאַרפט אַנקומען צו אַ יחוס מיוחד און אַ דרישה מיוחדת), און זיי קומען אַן אין ארץ ישראל, אויך אַן הגבלות (ניט ווי ס'איז געווען בזמן לפני זה, כידוע ומפורסם) – וואָס דאָס איז צווישן די גילויים שלמעלה ממדידה והגבלה וואָס קומען פאַר נאָך בסוף זמן הגלות.

ובפשטות:

יעדער איד, אנשים נשים און אפילו טף, האָט די אחריות צו מוסיף זיין אין זיין עבודה צו ברענגען משיח צדקנו בפועל ממש!

דערפון איז פאַרשטאַנדיק, אַז עס האָט קיין אַרט ניט אַז אַנשטאַט אַליין טאָן זאָל מען זיך פאַרלאָזן אויף אַנדערע אַדער אַרופלייגן די אַרבעט אויף אַנדערע – נאָר דאָס איז די עבודה פון כל אחד ואחת, יעדערער דאַרף אַליין טאָן זיין עבודה, "לשמש את

(5) חז"ג רעג, א. תקרי"ז תס"ט. וראה תניא פמ"ד (סג, א).

(6) ישע"י נו, ז.

(7) שם, ח.

בן לוי משתמש במספר „שלש מאות ועשרה” – „על דרך ההערה בלבד”⁴¹, אך לאמיתו של דבר זהו עונג בלתי מוגבל.

וזהו ההבדל בין שחר המצוות לבין „להנחיל... אוהבי יש”:

העונג הנגרם לאדם כשכר על עבודתו – שהרי קבלת שכר מצביעה על כך שמקבל השכר הוא מציאות נפרדת, שצריך לשלם לו על עבודתו – הוא תענוג שיכול האדם כנבדל לקבל.

ואלו הכוונה של „עתיד הקב”ה להנחיל... אוהבי יש” היא ל„נחת רוח לבורא”, „יש המוחלט”, וזהו אינו שכר מצוה, אלא „עצם המצוה”⁴⁵. וזה מגיע לאדם באופן של נחלה, משום היותו מציאות אחת, כביכול, עם הקב”ה.

2. העבודה הרוחנית של ההתאחדות עם הבורא

זוהי הסיבה לכך ש„להנחיל... יש” נאמר דוקא „לאוהבי”. כי אדם יכול להגיע לדרגה של „להנחיל אוהבי יש” רק כאשר גם עבודתו נעשית באופן זה, שאין הוא חושב על עצמו, אלא עובד את עבודתו „לשמה” – לנחת רוח לקב”ה.

כל עוד חושב האדם על שכר, או על עצמו ועל ההתעלות הרוחנית שלו, לא ייתכן שהוא יתאחד עם ה„יש המוחלט” וה„מציאות התמידית” הנעלים לגמרי ממהות הנבראים.

רק כאשר עבודתו נעשית לגמרי לשמה – הוא אינו חש במציאותו העצמית, אלא חושב על עצם המצוה בלבד, אשר מכך נגרם „נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני” – אז נגרם „אותי אתם לוקחים”, ומשום כך – „להנחיל אוהבי יש”.

כפי שמוצאים בהלכה, ש„עבד” אמיתי, על פי תורת אמת, איננו מציאות עצמאית, וכל מציאותו היא „מציאות האדון”⁴⁷.

וזהו הרמז בכך שהמשניות הקודמות עוסקות ב„כוורת דבורים” וב„חלות דבש” – משום שעבודת ישראל באופן של „לשמה” נרמזת בכך שישראל נמשלו ל„דבורים”. כנאמר במדרש⁴⁸: „כדבורים היו בני .. מה

1. „להנחיל” – העונג של הבורא

מכך מובן אודות העונג הנובע מכך לצדיקים – שזוהי משמעות דברי רבי יהושע בן לוי „עתיד הקדוש ברוך הוא להנחיל לכל צדיק וצדיק ש”י עולמות”, כפי שמבאר הרמב”ם⁴⁰, שהכוונה היא שהתענוג של העולם הבא הוא „שלש מאות פעם ועשר פעמים” מאשר „כל התענוגות העולם הזה”⁴¹ –

אין זה עונג הצדיקים לעצמם (בלשון החסידות⁴⁵: „נחת רוח לנברא” – נחת הרוח הנגרמת ליהודי כשכר על קיימו את רצון ה’), אלא זהו, כביכול, תענוג הקב”ה – „נחת רוח לבורא” – כדברי חז”ל⁴⁶. „נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני”:

כיון שישאל הם מציאות אחת עם ה„מוריש”, הרי הם „נוחלים”, כביכול, את תענוג הבורא.

וכפי שמבאר הרמב”ם מיד⁴⁰, שרבי יהושע

(תהלים כט, יא) ה’ עוז לעמו יתן ה’ יברך את עמו בשלום – (דלכאורה אינו מובן: א) מהי השייכות ביניהם? ב) בכל אופן הו”ל להקדים מאמרו של ר”ש בן חלפתא שה’ קודם לריב”ל (כקושיית התו”ט. וראה גם מלאכת שלמה. ועוד) – אלא דלכאורה קשה לאידך גיסא

מאחר ש„עתיד הקב”ה להנחיל כו’ אוהבי יש” אינו מובן איך אפשר שהאדם נוהל „יש המוחלט” ואעפ”כ יאשר במציאותו, נברא מוגבל [ובפרט לפי ההכרעה בקבלה וחסידות (ראה לקו”ת צו טו, ג. דרמ”צ יד, ב. ובכ”מ) כדעת הרמב”ן שעה”ב הוא לנשמות בגופים דוקא?]

וע”ז מביא מאמרו של ר”ש בן חלפתא „לא מצא הקב”ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום” – שהכלי המחזיק ברכה זו (דלהנחיל אוהבי יש) לישראל* הוא השלום, שענינו של שלום הוא לחבר שני הפכים ומנגדים, ולכן פועל החיבור של „יש המוחלט” עם נברא מוגבל**.

(45) ראה לקו”ת ראה כט, רע”א. המשך וככה תרל”ז פ”ב. לקו”ש ח”ה [המתורגם] ע’ 244.

(46) פרש”י ויקרא א, ט. פנחס כח, ח מספרי עה”פ (וכ”ה בספרי שלח טו, ג. וראה רש”י שם).

(* ומתורגם עפ”א ואומר כאן „לישראל”. דמשמע דרך עבור ישראל הוי השלום כלי מחזיק ברכה, ולא לשאר עמים (וראה הלשון בדב”ר ט”פ שופטים: לא מצא כו’ מחזיק כל הברכות לברכן בו אלא השלום) – כי כונת ר”ש בן חלפתא אינה למעלת השלום בכלל, כ”א לזה שהוא „כלי מחזיק ברכה” המיוחדת לישראל (בניו של הקב”ה) – „להנחיל אוהבי יש”.

(**) עפ”ז מובן ג”כ למה הביא גם תחילת הכתוב „ה’ עוז לעמו יתן” – דלכאורה אינו נוגע לענין השלום (וראה תו”ט ועוד כאן) – כי ענינו של „שלום” כאן הוא מה שנותן עוז בהנברא לקבל ה„יש המוחלט”, הבלתי בעי”ג. וראה סנהדרין ק, ב.

כא.

דעם כללות דיקן אויפטו פון דעם היינטיקן יאָר – אויף וועלכן אידן גיבן דעם סימן און נאָמען „הי’ תהא שנת נפלאות אראנו” – אַ יאָר אויסגעצייכנט דערמיט וואָס ער איז „פעט” און אָנגעפילט מיט נסים ונפלאות פון דעם אויבערשטן וואָס קומען פאָר לעיני כולם, (אויך) אַלס הכנה צו די נסים ונפלאות פון דער גאולה האמיתית והשלימה וועלכע קומט תיכף ומיד ממש, „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות” – ווי גערעדט און אונטערשטראַכן פיל מאָל במשך דעם יאָר.

* * *

דער שבת איז אויך די ספירה פון „מלכות שבגבורה”, גילוי מלכא משיחא מתוך גבורת הגלות, און שבת פ’ שמיני . . וואָס איז פאַרבונדן במיוחד מיט משיח צדקנו – דער „כנור של ימות המשיח” איז פון „שמונה נימין”¹ . . ביז אַז דאָס ברענגט גלייך דעם ענין פון תשיעי און פון עשירי יהי’ קדש – די שלימות פון עשרה בגאולה האמיתית והשלימה („עלי עשור”³), „כנור של עשרה נימין”² (שלמעלה מכנור של שמונה נימין).

ובהדגשה יתירה – מצד דעם וואָס גלייך בתחלת חודש אייר, בב’ אייר, איז דער יום הולדת פון דעם רבי’ן מהר”ש, וידוע הוראתו ונתינת כח שלו בענין „מלכתחילה אַריבער” – וואָס ער איז דער דור הששי (פון דעם בעש”ט), חזקה בכפליים, און דערפון קומט מען דערנאָך צום דור השביעי, דור השמיני, ביז דורנו זה – דור

(1) מיכה ז, טו.

(2) ערכין יג, ב. וש”נ.

(3) תהלים צב, ד.

(4) אגרות קודש אדמו”ר מהוריי”צ ח”א ע’ תריו.

(47) ראה ח’ הרשב”א לקידושין כג, ב. וראה בארוכה המשך תרס”ו ע’ שכו ואילך.

(48) דב”ר פ”א, ו (הובא בלקו”ת שבעה ערה הבאה).

הדבורה הזאת כל מה שהיא מסגלת, מסגלת לבעליה, כך כל מה שישראל מסגלין מצוות ומעשים טובים הם מסגלים לאביהם שבשמים.

וכמבואר ב"לקוטי תורה"⁴⁹, שהעבודה הרוחנית הזאת נובעת מההכרה ש"תכלית המכוון בבריאת האדם אינו בשביל האדם עצמו לבד, אף שבאמת עלייתו נפלאה מאד, עם כל זה לא זו לבד הוא תכלית המכוון, כי אם לכבודו יתברך". וכדברי חז"ל⁵⁰, "אני נבראתי לשמש את קוני".

ח. בית שמאי – „בכח", בית הלל „בפועל"

לפי זה אפשר לבאר את הקשר שבין משנה זו לבין מחלוקת בית שמאי ובית הלל אודות חלות הדבש. כדי להבין זאת יש להקדים: בדברים שהובאו לעיל, הכתובים בלקוטי תורה, מודגש שאכן האדם מגיע על ידי עבודתו למטה להתעלות נפלאה ביותר, אלא ש"לא זו לבד הוא תכלית המכוון"⁵¹.

ובכך יש הבדל בין שיטת בית שמאי, הסוברים ש"אוליגן בתר בכח" לבין שיטת בית הלל, שלדעתם "אוליגן בתר בפועל" – המחלוקת ביניהם היא עד כמה ההתעלות הנגרמת לאדם תופסת מקום⁵²:

אם, אוליגן בתר בכח", שהעיקר של כל דבר הוא כפי שהוא „בכח", יוצא, שירידת הנשמה למטה – „בפועל" – אינה גורמת להתעלות חדשה בנשמה לעומת דרגתה לפני ירידתה. כי עיקר הענין – ה"כח" לביצוע העבודה למטה – כבר קיים בנשמה אף לפני ירידתה למטה.

יותר מכך: בענייננו אין אפילו צורך ב"פועל" כ"בחינה" ל"כח"⁵³ של הנשמה לבצע את עבודתה למטה, כי בודאי תבצע בסופו של דבר כל נשמה את שליחותה בעולם הזה,

כנאמר⁵⁴, „לבתי ידח ממנו נדח", ועוד – כלפי שמים גלוי הוא שהיא תיישם את שליחותה.

יוצא, שלפי בית שמאי אין מקום לומר שהתעלותו הנפלאה של האדם היא חידוש שבעבודתו צריכה הנשמה לרדת למטה בפועל. והנשמה אינה יורדת למטה לשם התעלות זו, אלא „לסגל לבעליה" – כדי לבצע את רצון ה', אשר נתאוו הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, ולשם כך אין די שב"כח" הנשמה לעשות דירה זו, אלא התחתון צריך להשתנות בפועל ולהיות דירה לו יתברך, ולשם כך הכרחית הפעילות בתוך התחתון, ויש צורך בירידת הנשמה למטה בפועל⁵⁵.

ואילו לפי שיטת בית הלל ש"אוליגן בתר בפועל", יוצא, שירידת הנשמה למטה מביאה לידי התעלות שלא היתה בנשמה לפני כן, כי דוקא באמצעות הירידה למטה מוציאה הנשמה את כחותיה מן הכח אל הפועל, והרי לפי בית הלל זהו העיקר בכל דבר.

ולכן, לפי בית הלל, למרות שירידת הנשמה למטה היא בעיקר „לכבודו יתברך" – „אני נבראתי לשמש את קוני", כדי ליישם את התכלית של „דירה בתחתונים", וזו צריכה להיות כוונת האדם בעבודתו – בכל זאת, מחדשת עבודתו למטה ומשפיעה גם עליו.

ט. „נוח לו שנברא" או „שלא נברא"?

הבדל זה בין בית שמאי לבין בית הלל מבהיר גם את מחלוקתם⁵⁶, „הללו (בית שמאי)⁵⁷ אומרים נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא, והללו (בית הלל)⁵⁸ אומרים נוח לו לאדם שנברא יותר משלא נברא. נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא, עכשיו שנברא יפשפש במעשיו".

(54) ש"ב יד, יד. – הובא בהל' ת"ת לאדה"ז פ"ד סו"ג. תניא ספ"ט.

(55) ראה בכ"ז לקו"ש ח"כ ע' 284.

(56) עירובין יג, ב.

(57) כ"ה בפשטות, ש"הללו" הא' הם דברי ב"ש – בהתאם להסדר „נחלקו ב"ש וב"ה" (וראה רדב"ז הל' מע"ש פ"ז ה"ג. לקו"ש [המתורגם] חט"ז ע' 2). ובפרט שבכ"מ הקדים רבינו הקדוש דברי ב"ש לדברי ב"ה (ריטב"א עירובין שם. וראה תוד"ה שנים חגיגה טז, סע"א).

ונחלתנו" – להביא בפועל את הגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש.

וכדי למהר ולזרז עוד יותר ע"י הפעולה שלי – אוסיף ואתן לכאור"א מכם שליחות מצוה ליתן לצדקה, וגדולה צדקה שמקרבת את הגאולה³.

ואני את שלי עשיתי, ומכאן ולהבא תעשו אתם כל אשר ביכלתכם.

ויה"ר שימצא מכם אחד, שנים, שלשה, שיטכסו עצה מה לעשות וכיצד לעשות, ועוד והוא העיקר – שיפעלו שתה"י הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש, תיכף ומיד ממש, ומתוך שמחה וטוב לבב.

(משיחת אור ליום ועש"ק פ' שמיני, כ"ח ניסן תש"א)

ב.

ע"פ האמור לעיל ע"ד הדגשת ענין הגאולה (במיוחד) בזמן זה – מתעוררת תמיהה הכי גדולה: היתכן שמבלי הבט על כל הענינים – עדיין לא פעלו ביאת משיח צדקנו בפועל ממש?! ... דבר שאינו מובן כלל וכלל!

ותמיהה נוספת – שמתאספים עשרה (וכו"כ עשירות) מישראל ביחד, ובזמן זכאי בנוגע להגאולה, ואעפ"כ, אינם מרעישים לפעול ביאת המשיח תיכף ומיד, ולא מופרך אצלם, רחמנא ליצלו, שמשיח לא יבוא בלילה זה, וגם מחר לא יבוא משיח צדקנו, וגם מחרתיים לא יבוא משיח צדקנו, רחמנא ליצלו!!

גם כשצועקים „עד מתי“ – ה"ז מפני הציווי כו', ואילו היו מתכוונים ומבקשים וצועקים באמת, בודאי ובודאי שמשיח כבר הי' בא!!

מה עוד יכולני לעשות כדי שכל בני ירעישו ויצעקו באמת ויפעלו להביא את המשיח בפועל, לאחר שכל מה שנעשה עד עתה, לא הועיל, והראי', שנמצאים עדיין בגלות, ועוד ועיקר – בגלות פנימי בעיני עבודת השם.

הדבר היחידי שיכולני לעשות – למסור הענין אליכם: עשו כל אשר ביכלתכם – ענינים שהם באופן דאורות דתוהו, אבל, בכלים דתיקון – להביא בפועל את משיח צדקנו תיכף ומיד ממש!

ויה"ר שסוכ"ס ימצאו עשרה מישראל ש"יתעקשו" שהם מוכרחים לפעול אצל הקב"ה, ובודאי יפעלו אצל הקב"ה – כמ"שי כ"י עם קשה עורף הוא (למעליותאי, ולכן) וסלחת לעוננו ולחטאתנו

(1) תשא לד, ט.

(2) ראה שמר"ר ספמ"ב. הובא בת"א מג"א קבג, סע"ב. לקו"ת בלק סז, ד.

ב"לקוטי תורה" שם⁵⁸ מבוארת משמעות מאמר חז"ל זה: אין נאמר „טוב לו שלא נברא“, כי בודאי צומחת טובה לנשמה באמצעות ירידתה למטה, שהרי היא מגיעה לידי „עליה גדולה ונפלאה לאין קץ“. אלא המשמעות היא – „נוח וקל היה לו שלא נברא“, כי „תכלית המכוון בבריאתו“ היא ש„לא יעבוד לגרמיה ולקבל פרס“, אלא רק „לשמש את קונו“ שזוהי עבודה קשה ביותר, ולכן „נוח וקל לו“ שלא יצטרך לעשות זאת.

לפי זה מתעוררת השאלה: מהי סברתם של בית הלל באמרם „נוח וקל“ לו לאדם שנברא יותר משלא נברא?

ההסבר לכך הוא: לפי בית שמאי ברור מלכתחילה שירידת הנשמה למטה אינה לצורך עליית הנשמה, אלא רק „לכבודו ית'“. כדלעיל, שלשם עליית הנשמה אין צורך בירידה בפועל, ודי מה שיש בה „בכח“. ולכן ברור ש„נוח לו לאדם שלא נברא...“, כי לו אין צומח שום חידוש עקב ירידתו למטה, אלא רק לכבודו ית'.

אבל לפי בית הלל יש מקום לומר ש„נוח לו לאדם שנברא יותר משלא נברא“, כי אילו לא „נברא“, לא היה מגיע ל„עליה גדולה ונפלאה לאין קץ“. ומשום כך, התענוג הנגרם לנשמה מעליה זו גדול הרבה יותר מצערה בירידתה למטה, עד כ"כ ש„נוח לו שנברא“ בהרגישה שתיגרם לה התעלות נפלאה ותענוג עצום, למרות צערה העכשווי, מאשר ש„לא נברא“ ולא תוכל להגיע לעליה הגדולה והנפלאה הזו.

אך „נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא“. כי למרות שבפועל תגיע הנשמה באמצעות ירידתה למטה לידי „עליה גדולה ונפלאה לאין קץ“, הרי לא זו צריך להיות מחשבתו של האדם בעת עבודתו. הוא צריך לבצע את עבודתו „לא לגרמיה ולקבל פרס“ בכלל, אלא רק „לשמש את קונו“, ואל לו לחשוב כלל על עלייתו. ולפיכך „נוח וקל לו שלא נברא יותר משנברא“⁵⁹.

(58) שם כט, א.

(59) ועפ"ז מפרש בלקו"ת שם גם, ועכשיו שנברא יפשפש במעשיו, שהכוונה – שידע שנברא (לא בשביל עלייתו, כ"א) לשמש את קונו.

י. „ואוצרותיהם אמלא“

וזהו הקשר שבין המשנה אודות „חלות דבש“ לבין המשנה האחרונה „עתיד הקדוש ברוך הוא להנחיל...“:

בתחילה מביאה המשנה את המחלוקת בין בית שמאי לבין בית הלל אם „אולינן בתר בכח“ או „אולינן בתר בפועל“, שלפי זה היה מקום לומר, שלדעת בית הלל התעלותו ושכרו של האדם הוא הטעם העיקרי של ירידתו למטה.

וממשיכה המשנה ואומרת, בדומה ל„נמנו וגמרו“ שלעיל – „אמר רבי יהושע בן לוי עתיד הקב"ה להנחיל... אוהבי ישׁ“. לפי כל הדעות שבמשנה הקודמת, גם לדעת בית הלל, תכלית עבודת הנשמה למטה איננה השכר וההתעלות שלה, אלא כדבש הדבורים „לסגל לבעליה“ – לבצע את רצונו וכוונתו של הקב"ה, המתבטאים בהתאחדות הנשמה, כביכול, עם „יש המוחלט“, „המציאות התמידית“.

למרות זאת אין הכוונה שלא יהיו שכר והתעלות לנשמה – גם זה יהיה. ולכן מביא רבי יהושע בן לוי גם את המשך הפסוק⁶⁰, הנאמר לאחר „להנחיל אוהבי ישׁ“ – „ואוצרותיהם של אמלא“, שבו מדובר על אוצרותיהם של הצדיקים בעולם הזה⁶¹: כיון שהקב"ה „אינו מקפח שכר כל בריה“⁶², מקבלת הנשמה שכר,

(60) דלכאורה (1) אינו שייך לכאן, (2) ויתירה מזה – זהו בסתירה להמאמר, דמפורש שיש יותר מהענין דש"י עולמות.

ואדרבא: לולא דרש ריב"ל מובן ומוכרח סיום הכתוב, כי „להנחיל אוהבי ישׁ“ פירושו רק ש„יש אתי נחלה רבה“ (רש"י ועוד עה"פ) שיכול להנחיל, ו„ואוצרותיהם אמלא“ שינחיל בפועל. ועיין חז"א בהקדמה (ו, א). אבל לפי ריב"ל ש„להנחיל אוהבי ישׁ“ קאי על ש"י עולמות שעתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק, פשיטא שאין למלא אוצרות בש"י עולמות!

(61) תוי"ט כאן (מרע"ב אבות פ"ה מ"ט). – וע"פ המבואר בפנים מתורצת התמ' מה מוסיף „ואוצרותיהם אמלא“ בעוה"ז לגבי „להנחיל אוהבי ישׁ“ (ש"י עולמות). וראה עוד ביאור בההתעלות (ראה סה"ש תשמ"ט ח"ב ע' 733 ואילך), ש„ואוצרותיהם אמלא“ הוא למעלה מ„להנחיל אוהבי ישׁ“ – כי קאי על אוצר של יר"ש, שאינו בידי שמים (ברכות לג, ב. וראה בחיי תבוא כח, נח), כ"א למעלה מבחי' „שמים“ (לקו"ת במדבר טו, א"ב). וראה גם סד"ה אריב"ל (הגיל הערה 43). ועפ"ז מבאר שם ג"כ למה שכר זה לא נתפרש בהמשנה.

(62) מכילתא (ורש"י) משפטים כב, ל. הובא בלקו"ת שם כח, ד.

בהיותה „בריה“ של הקדוש־ברוך־הוא.

אך את המילים „ואצרותיהם אמלא“ אין מצטט רבי יהושע בן לוי במאמר עצמו – „עתיד הקב“ להנחיל... ולמלא אצרותיהם“ – אלא רק בדרך אגב, בצטטו את הפסוק „להנחיל אוהבי יש“, כי במאמר עצמו מדובר אודות השלימות העיקרית שתהיה לעתיד. ורק כדי לרמוז גם לשכר של הנשמה, כפשוטו, הבא כטפל ואינו תופס מקום לעומת היש המוחלט, הוא מצטט גם את סיום הפסוק „ואצרותיהם אמלא“.

יא. לעתיד לבוא – „להנחיל אוהבי יש“

ועוד יש לומר:

ידוע⁶³, שלעתיד לבוא תיקבע הלכה כבית שמאי, אחד ההסברים שניתן לבאר זאת, לפי האמור לעיל, הוא:

בתקופתנו, כאשר האדם חש במציאות

(63) מק"מ לוח"א יז, ב. לקו"ת ד"ה ויקח קרח ספ"ד. (64) ישע"י מ, ה.

העצמית, נקבעת הלכה כבית הלל ואומרים לאדם שעבודתו מביאה גם כן לידי התעלותו. אך לעתיד לבוא, כאשר „ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דבר“⁶⁴, וישראל יתאחדו בפועל עם ה„יש המוחלט“ וה„מציאות התמידית“ – אז לא תתפוס מציאותו של האדם מקום כלל, וכל העבודה תתבסס על „להנחיל אוהבי יש“:

ולכן, רבי יהושע בן לוי עצמו, המדבר על התקופה שלעתיד לבוא, ובסיום המשניות – כאשר נמצאים לאחר העבודה, במצב של שלימות הצדיק – אמר רק „עתיד הקדוש־ברוך־הוא להנחיל לכל צדיק וצדיק...“.

אך כיון שלימוד המשנה הוא בכל זאת בעולם הזה, הוא מצטט גם את סיום הפסוק „ואצרותיהם אמלא“, שהקב"ה ימלא גם את אצרותיהם של הצדיקים.

(משיחות י"ט כסלו ומוצאי ש"פ וישב ומקץ תשל"ח)

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח

❧ ❧ ❧

ויה"ר שעי"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

❧ ❧ ❧

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

בימי הפורים (ומיד) לאחר זה עדיין לא ידעו מה יהי' ההמשך, עד היכן יבזו ויזיקו אותו, כמה ישאר מכוחו, עד כמה יצטרך להודות ולשלם, ואיך ימלא אחר כל הדברים, או שהדברים יתבצעו ע"י אחרים; אח"כ בימי חודש ניסן, בימי הפסח – „בכוריהם“ יצאו בנויפה חזקה ובהחלטה למסקנא ותנאים חזקים (נוסף על ההוראות שלפנ"ו) איך „סאדאם“ צריך להתנהג, וגם לראות ולהבטיח שהוא יקיים אותם: לשחרר השבויים, להשיב את אשר לקח, ולשלם את הנזקים והזיקות שעשה כעת (וגם הנזקים שעשה בעבר).

ובהמשך ימי החודש, עד הימים האחרונים של החודש, ניתוסף עוד יותר בהנס – שהוא הסכים לכל, וללא שום פעולת ניגוד ומלחמה,

ועד שהוא גילה כספים ורכוש שהחביא (ועד עתה לא ידעו כלל שהינם בידו).

...ענין נוסף בהמאורעות דזמן האחרון שרואים בהם ניסים ונפלאות – היא היציאה של ריבוי יהודים ממדינה ההיא, שהיא בדוגמת יציאת מצרים:

לאחרי ריבוי שנים של הנהגה באופן אחר לגמרי, שבה היהודים לא יכלו לצאת משם – הרי דוקא בשנה זו ובשנה שלפניה פתחה מדינה זו את שערי' לתת ליהודים לנסוע לארץ הקודש נאפילו אם, מאיוז סיבה שתהיה, התעכב חלק מהם במדינות אחרות לפי שעה (בארצות הברית או אוסטרלי' וכיו"ב), הרי בקרוב הם יועברו (ברצון שלם ומתוך שמחה וטוב לבב) לארץ הקודש, יחד עם משפחותיהם.

ועד שהמדינה עצמה מסייעת להם לצאת, בדוגמא כפי שהי' ביציאת מצרים, שתכליתה הי' ללכת לארץ הקודש (והבאתי אתכם אל הארץ גוי') כולל גם – סיוע מהדברים גנוזים של „מצרים“, שמנצלים גם את זה, עד שחלק מזה – וגם מכספים דמדינות אחרות – מגיע ליהודים, אחינו בני' שיצאו זה עתה (ויוצאים כעת) ב"יציאת מצרים", מ"מצרים" (מלשון מצרים וגבולים)⁶ מהמדינה ההיא, בדוגמא כפי שהי' ביציאת מצרים בפעם הראשונה, ש"וינצלו את מצרים"⁷, עד ש"אף מה שלא היו שואלים היו נותנים להם"⁸, וגם הדברים גנוזים⁹.

...ויהי רצון שהקב"ה יעזור לכל יהודי שיהי' לו ה"עינים לראות (ובמילא) אזנים לשמוע", ו"לב לדעת"¹⁰ – לראות את "המסות הגדולות אשר ראו עיניך האותות והמופתים הגדולים ההם"¹¹, את הניסים הגלויים הנעשים בכל יום,

ובפרט כשנמצאים כבר בהזמן דלאחר "ארבעים שנה"¹² במדבר העמים (דגלות), במצב של " (ארבעים שנה) אקוט בדור"¹³, ומגיעים כבר ל"יבואן אל מנוחתי"¹⁴, בארץ הקודש וירושלים¹⁵, עד "שלם", שלימות המנוחה – בגאולה האמיתית והשלמה,

ובמילא מובן, שבנ"י מוכנים כבר לכך, ויש להם כבר ה"לב לדעת ועינים לראות ואזניים לשמוע" [כמו שהי' בשנת הארבעים לאחר יציאת מצרים, שכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות].

הוספה

בשורת הגאולה

יט.

„כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות“:

יעדערער קען זען בגלוי ווי די נסים פון יציאת מצרים שפיגלען זיך אָפּ איצטער אין דעם נצחון בימינו אלו – סיי אין דעם עצם נצחון און סיי אין דעם זמן ווען דאָס קומט פאַר, ובמיוחד – אין די ימים זכאין פון חודש ניסן:

. . . נאָך פאַר חג הפסח – איז געווען דער „למכה מצרים בבכוריהם“, אַז די „בכורים“ פון אומות העולם¹ (כולל פון מדינת מצרים און די מדינות ערביות הסמוכות לה) – כפי החלטת באי כחם אין די „יוניטעד נישענס“ – האָבן מלחמה געהאַט און געשלאָגן „מצרים“, אַ צורר היהודים, (מצרים מלשון) „מיצר“ לישראל ר"ל,

וביום הפורים שנה זו – „שנת אראנו נפלאות“ – איז געווען דער נצחון (ווי די אוה"ע האָבן מכריז געווען), און זיין מפלה, באופן פון „למכה גו“ (ניט „להורג“), און דוקא דורך ניט-אידן („בכוריהם“), וועלכע האָבן אים נוזף און מבזה געווען, און מכריח געווען אַז ער דאַרף חרטה האָבן פון פעולותיו עד אז,

און ער האָט געמוזט מודה זיין און אָננעמען און מקיים זיין די אַלע ציוויים והוראות און פאָדערונגען וואָס ער האָט באַקומען פון „בכוריהם“: באַפרייען אַ טייל פון די מלחמה-געפאָנגענע, און אויך מקיים זיין די אַנדערע זאַכן וואָס מ'האַט פון אים געפאָדערט.

און דערנאָך איז געווען דער המשך בזה – אין חודש ניסן, און דעמולט גופא – בימי הפסח, „זמן חירותנו“ – אַז „בכוריהם“ אין די

מ'האַלט שוין באַ „יבואון אל מנוחתו“¹⁴, אין ארץ הקודש וירושלים¹⁵, ביז „שלם“, שלימות המנוחה – בגאולה האמיתית והשלמה,

איז פאַרשטאַנדיק, אַז אידן זיינען שוין דערצו גרייט, און האָבן שוין דעם „לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע“ [אַזוי ווי ס'איז געווען בארבעים השנה נאָך יציאת מצרים, וואָס כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות].

(משיחת אור ליום ד' פ' שמיני, כ"ו ניסן תשנ"א)

(14) שם, יא.

(15) פרש"י שם.

„כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות“:

כאור"א יכול לראות בגלוי איך שהניסים של יציאת מצרים משתקפים עכשיו בהניצחון בימינו אלו – הן בעצם הניצחון והן בהזמן שבו הוא בא, ובמיוחד – בימים זכאין דחודש ניסן:

... עוד לפני חג הפסח התקיים ה"למכה מצרים בבכוריהם", שה"בכורים" דאומות העולם¹ (כולל ממדינת מצרים והמדינות הערביות הסמוכות לה) – כפי החלטת באי כוחם ב"אומות המאוחדות" ("יוניטעד נישענס") – נלחמו והיכו את "מצרים", צורר היהודים (מצרים מלשון) "מיצר לישראל ר"ל,

וביום הפורים דשנה זו – "שנת אראנו נפלאות" – הי' הניצחון (כפי שהכריזו אוה"ע), והמפלה שלו, באופן ד"למכה גו" (לא "להורג"), ודוקא באמצעות אינם-יהודים ("בכוריהם"), אשר נפו בו ובזיו אותו, והכריחו אותו להתחרט על פעולותיו עד אז,

הוא הוכרח להודות ולקבל ולקיים את כל הציוויים והוראות שניתנו לו מ"בכוריהם": לשחרר חלק משבויי-מלחמה, וגם לקיים את יתר הדברים שתבעו ממנו.

ואח"כ הי' ההמשך בזה – בחודש ניסן, ובו גופא – בימי הפסח, "זמן חירותנו" – ש"בכוריהם" בה"יוניטעד נישענס" המשיכו לבזותו ולנוף בו:

(1) מיכה ז, טו.

(2) תהלים קלו, י. וראה מדרש תהלים שם. רש"י ומצוד"ד שם.

(3) והרי כל המלכיות נקראות על שם מצרים (כ"ר פט"ז, ד).

(4) ב"ר שם.

„יוניטעד ניישענס“ האָבן ממשיך געווען אין דער נזיפה ובזיון שלו:

בימי הפורים ולאחרי זה האָט מען נאָך ניט געוואוסט וואָס וועט זיין דער המשך, ווי ווייט מ'וועט אים מבזה ומזיק זיין, ווי שטאַרק ער וועט בלייבן, וויפל ער וועט דאַרפן מודה זיין און אָפּצאָלן, און ווי ער וועט דאָס אַלץ אָננעמען, אָדער דאָס וועט זיין דורך אַנדערע: דערנאָך בימי חודש ניסן, בימי הפסח – זיינען „בכוריהם“ אַרויס מיט אַ נזיפה חזקה און אַ החלטה למסקנא ותנאים חזקים (נוסף אויף די הוראות שלפני זה) ווי סאָדאָם דאַרף זיך אויפפירן, און אויך זעען און פאַרזיכערן אַז ער זאָל דאָס מקיים זיין: באַפרייען די שבויים, אומקערן דאָס וואָס ער האָט צוגענומען, און אָפּצאָלן פאַר די נזקים און היזקות וואָס ער האָט איצטער געטאָן (און אויך אויף דעם וואָס ער האָט פריער געטאָן).

ובהמשך ימי החודש, ביז אין די לעצטע טעג פון דעם חודש, איז אין דעם נס צוגעקומען נאָכמער – אַז ער האָט דערצו אַלץ מסכים געווען, און אַן קיין ווידערשטאַנד און מלחמה,

ביז אַז ער האָט מגלה געווען געלטער און רכושים וואָס ער האָט באַהאַלטן (און ביז איצטער האָט מען גאָר ניט געוואוסט אַז ער האָט דאָס געהאַט).

... נאָך אַן ענין אין די געשעענישן בזמן האחרון אין וועלכן מ'זעט נסים ונפלאות – איז די יציאה פון אַ ריבוי אידן ממדינה ההיא, וועלכע איז בדוגמת יציאת מצרים:

לאחרי אַ ריבוי שנים פון אַ הנהגה באופן אחר לגמרי, אין וועלכע אידן האָבן פון דאָרטן ניט געקענט אַרויסגיין – איז דוקא בשנה זו ובשנה שלפני האָט די מדינה אויפגעעפנט אירע טירן צו אַרויסלאָזן אידן זיי זאָלן גיין אין ארץ הקודש [און אפילו אויב, מאיזה סיבה שתהי, האָבן אַ טייל פון זיי זיך מתעכב געווען אין אַנדערע מדינות לפי שעה (אין ארצות הברית אָדער אוסטרעליא וכיו"ב)

וועלן זיי בקרוב זיך איבערטראָגן (ברצון שלם ומתוך שמחה וטוב לבב) אין ארץ הקודש, צוזאַמען מיט זייערע משפחות].

און ביז אַז די מדינה אַליין איז זיי מסייע צו אַרויסגיין, בדוגמא ווי ס'איז געווען ביציאת מצרים, וואָס תכליתה איז געווען צו גיין אין ארץ הקודש (והבאתי אתכם אל הארץ גו'), כולל אויך – סיוע פון די דברים גנוזים פון „מצרים“ (כנ"ל), אַז מ'נוצט דאָס אויך, ביז אַז אַ טייל דערפון – און אויך פון אַנדערע געלטער פון אַנדערע מדינות – קומט אַן צו אידן, אחינו בני ישראל וואָס זיינען ערשט אַרויס (און גייען איצט אַרויס) ב„יציאת מצרים“, פון „מצרים“ (מלשון מיצרים וגבולים) פון מדינה ההיא, בדוגמא ווי ס'איז געווען ביציאת מצרים בפעם הראשונה, אַז „וינצלו את מצרים“, ביז אַז „אף מה שלא היו שואלים היו נותנים להם“, און אויך די דברים גנוזים.

... ויהי רצון אַז דער אויבערשטער זאָל העלפן יעדער איד ער זאָל האָבן די „עינים לראות ו(במילא) אזנים לשמוע“, און „לב לדעת“¹⁰ – צו זען „המסות הגדולות אשר ראו עיניך האותות והמופתים הגדולים ההם“¹¹, די נסים גלויים וואָס קומען פאַר בכל יום,

ובפרט אַז מ'האַלט שוין נאָך די „ארבעים שנה“¹² זיין במדבר העמים (פון גלות), אין אַ מצב פון „(ארבעים שנה) אקוט בדור“¹³, און

(5) ואראו, ח.

(6) ראה ת"א ואראו נז, ב ואילך. בשלח סד, א-ב. יתרו עא, ג ואילך. ובכ"מ.

(7) בא יב, לו.

(8) פרש"י שם, ממכילתא עה"פ.

(9) ראה שמרר פ"ד, ג. ועוד.

(10) תבוא כט, ג.

(11) שם, ב.

(12) ולהעיר שכבר עברו ארבעים שנה מעת הסתלקות כ"ק מו"ח

אדמו"ר בשנת ה'שי"ת, כמדובר כמ"פ.

(13) תהלים צה, י.